

Heide [VERTELT]

www.heidevertelt.be

300

12 oktober 2025

Ons jubileumnummer!

Het is zover, jullie lezen vandaag nummer 300 in de reeks “Heide vertelt”! Wanneer we op 6 april 2020 de start namen met een bescheiden nieuwsbrief, bedoeld om de eenzaamheid tijdens de corona-periode te onderdrukken, had niemand gedacht dat wij meer dan vijf jaar later nog een dergelijke nieuwsbrief zouden uitgeven. Dat wij dit vijf jaar later nog wekelijks doen heeft in de eerste plaats te maken met de informatie die ons wekelijks bereikt dankzij gedreven medewerkers. We steken het ook niet onder de stoelen of de banken dat de inzet om dit te doen ook een opgave blijft! Met dit initiatief zijn onze lezers al heel wat te weten gekomen over Heide, en bij uitbreiding de verdere streek, maar het is anderzijds ook zo dat er telkens nog onbekende verhalen, foto's of zelfs video's opduiken! Er is dus nog stof genoeg om verder te doen! Vandaag mogen we terecht kijken naar de 300 nummers die zijn gepubliceerd, maar we mogen zeker ook kijken naar wat er nog meer uit het bescheiden krantje van vijf jaar geleden is gegroeid! Naast de stichting van een VZW om al deze initiatieven te ondersteunen is het zopas uitgegeven boek “*waar lijn 12 haar sporen achterliet*”, ons kroonjuweel geworden. Er zijn 1200 exemplaren gedrukt waarvan er nu al 1160 zijn verkocht. Dat deze oplage zo geboomd heeft is zeker te danken aan de mond-aan-mond reclame. Zowel Paul als ik kunnen getuigen; wij werden beladen met positieve commentaren de voorbije maanden! Het geeft ons moed om niet alleen het krantje wekelijks vol te houden maar ook om te broeden op nieuwe initiatieven. Maar “Heide vertelt” nam de voorbije jaren nog meer initiatief! Sommige brachten wat teleurstelling mee, zoals onze actie voor het “*vertel- en snoezelhuisje*”, een project wat op de lange baan werd geschoven, maar gelukkig is er nu wel goed nieuws! Op 14 november zal het klaar zijn en kunnen onze lezers kennis maken met deze verwezenlijking, dankzij hun donatie. Een ander project zal kortelings ook zichtbaar worden, de renovatie van het “*kapelleke van Heide*”. Dit bouwwerk willen wij in goede staat bewaren voor de volgende generaties als zijnde het oudste relict van de streek, het was er al, nog voor er van ons dorp Heide sprake was! En wat gezegd van de vele verhalen en getuigenissen die al zijn verschenen in ons “*krantje*” veelal aangevuld met verrassende foto's. Autochtone, maar zeker ook de recentste inwoners van Heide en ver daarbuiten, zullen met ons beamen dat we een belangrijke bijdrage hebben geleverd om geschiedenis in kaart te brengen! Het bewijs dat ons krantje vandaag nog populair is krijgen wij vooral mee na persoonlijke gesprekken, maar ook uit de vragen die ons wekelijks bereiken om bij de abonnees te mogen horen! Wat ons betreft doen we dus verder maar ook jullie kunnen als lezer een steentje bijdragen. Wij blijven ervan overtuigd dat er nog wekelijks belangrijke informatie verloren gaat. Vooral wanneer iemand komt te overlijden, of verhuist naar een woonzorgcentrum, durft er wel eens wat te verdwijnen bij het opruimen. Documenten, foto's, of ik weet niet wat, iets waarmee wij waarschijnlijk blij zouden zijn!

Dit alles gezegd zijnde geef ik jullie ook mee dat wij recent als VZW genomineerd zijn voor de “Culturele prijs van de gemeente Kalmthout 2025”. Deze nominatie is voor ons een signaal dat wij mooi werk leverden de afgelopen jaren! Veel dank hiervoor aan onze medewerkers en lezers! Hierna laten wij enkele lezers aan het woord, ook hun bijdragen zijn voor ons het bewijs dat wij met ons digitaal krantje verder moeten! Zolang er informatie blijft toestromen zullen wij dit ook doen, tenminste dat is onze bedoeling! En nieuwe correspondenten? o ja, ze zijn van harte welkom!

Louis van den Buijs, voorzitter VZW Heide vertelt.

Reacties van lezers!

Beste redactie van "Heide Vertelt", mede namens jullie vele lezers uit Essen, onze volle waardering.

(Stefaan Denewet, Essen)

De zondagvoormiddag start voor mij steevast met "Heide Vertelt", ik kijk er iedere week naar uit. Ik leer veel bij over de geschiedenis van ons dorp. Het stukje met de vergeten beroepen doet me vaak weemoedig glimlachen, zo is de liftbediende intussen gewoon vervangen door een knop. En dankzij het lezen van het boek "Waar lijn 12 haar sporen achterliet" begrijp ik nu waar de naam "Cambuus" vandaan komt, het staat boordevol leuke weetjes. Bedankt voor dit schitterende initiatief!

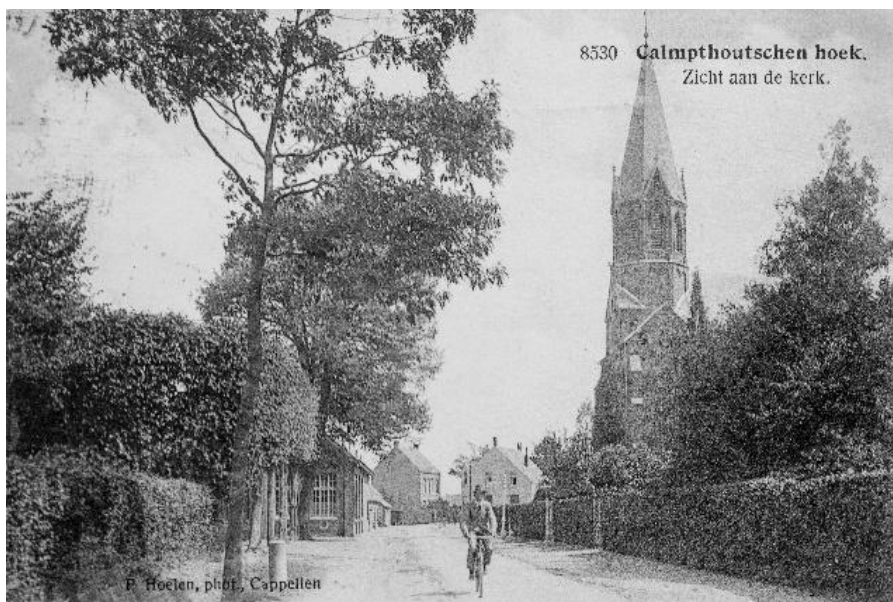
(Liesbeth Raepsaet, 44 jaar)

Jullie zorgen ervoor dat heel wat geschiedenis voor het nageslacht kan bewaard blijven. Iedere zondagmorgen kijk ik uit naar wat de redactie vrijgeeft, zo kan ik met volle goesting, zowel het heden, als de geschiedenis van Heide volgen. Dagelijks worden wij overstelpt met nieuws uit de ganse wereld, maar het nieuws van ons dorp blijft mijn voorkeur genieten, daar kijk ik wekelijks naar uit!

(Deze inzender wenst anoniem te blijven)

Aanbesteding van de kerk van den Hoek.

"Antwerpen, 18 maart 1859, op het Provinciaal Bestuur in Antwerpen vond vandaag de officiële aanbesteding plaats voor de bouw van de nieuwe kerk in de Kalmthoutse Hoek". Voor de inwoners van dit gehucht, gelegen op de grens van Kalmthout en Essen, markeert dit een keerpunt. Tot dan moesten zij voor elke mis of plechtigheid de lange weg naar de hoofdkerk van Kalmthout afleggen, vaak te voet over zandige heidepaden. De groeiende bevolking van de Hoek drong al jaren aan op een eigen

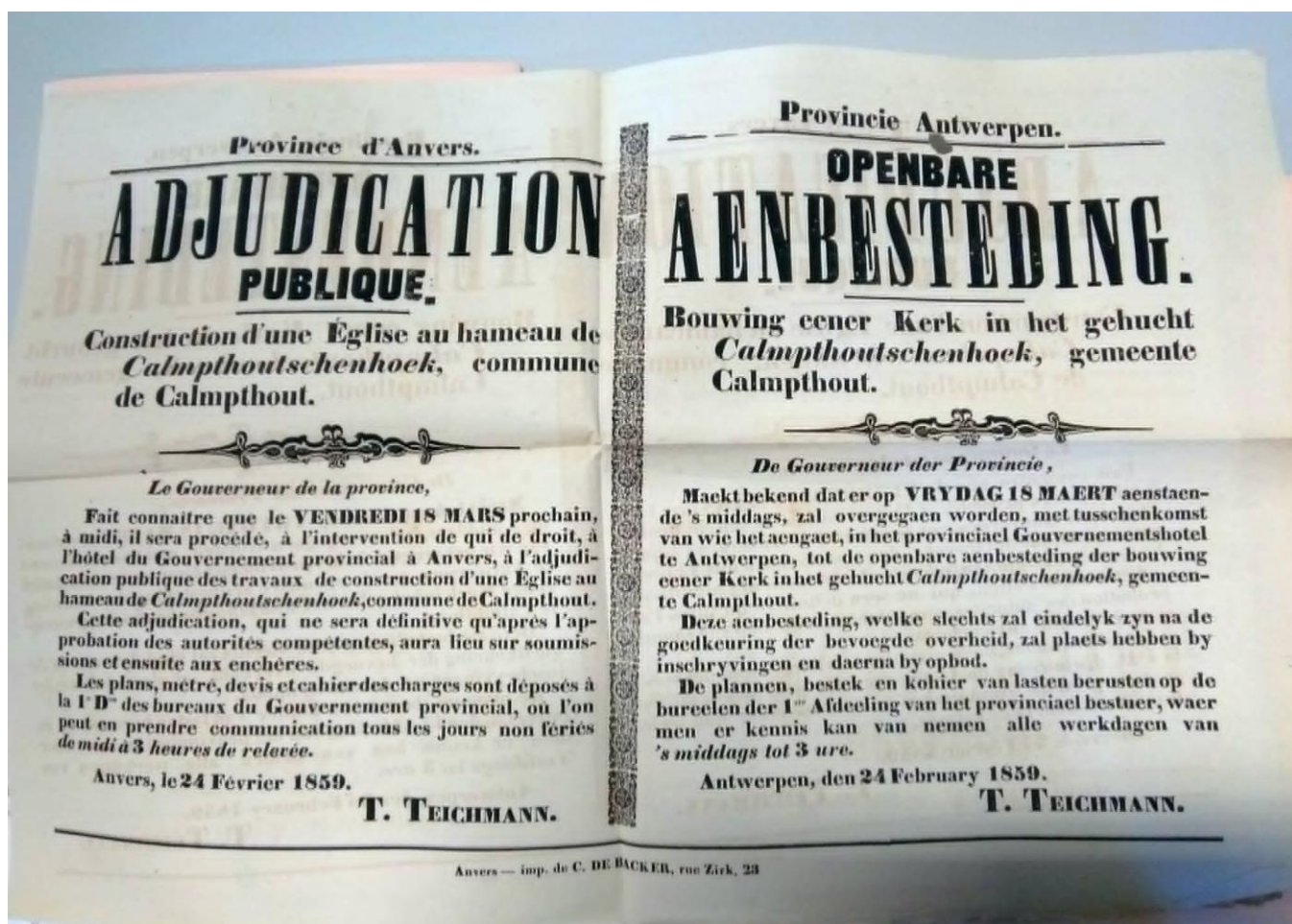

parochiekerk. Met steun van de provincie werd het project in 1858 goedgekeurd. Provinciaal architect Eugeen Gife, bekend om zijn sobere maar functionele ontwerpen, kreeg de opdracht om de plannen en het lastenboek op te stellen. Hij raamde de totale kost op 32.700 frank een aanzienlijk bedrag, maar haalbaar dankzij subsidies en bijdragen van de gelovigen. Voor de aanbesteding schreven twee aannemers zich in. M. Hagenaers uit Wouw bood 38.200 frank, terwijl G. F. Van Camp uit Antwerpen een inschrijving deed van 33.500 frank. Het was Van Camp die de opdracht kreeg toegewezen. Zijn bod lag het dichtst bij de raming en werd beschouwd als het meest gunstig. Volgens het contract moest de aannemer de werken afronden vóór 1 augustus 1860. Dat bleek al snel een ambitieuze belofte, want de

voorbereidingen alleen al vroegen heel wat tijd en mankracht. Bijzonder is dat een groot deel van de bouwmaterialen rechtstreeks uit de Hoek zelf kwam. Voor de ruwbouw werden naar schatting 834.000 bakstenen vervaardigd, die ter plaatse in veldovens gebakken werden. Voor de afwerking werd blauwe hardsteen uit Ecaussines ingevoerd voor dorpels en trappen. Het houtwerk van de kap en de vloeren kwam van sparren en eiken uit de Antwerpse Kempen. Zelfs het ijzerwerk, ankers, beslag en raamroosters werd via Antwerpse smeden geleverd, goed voor naar schatting meer dan een ton smeedijzer. Op de werf waren vaak dertig tot veertig arbeiders tegelijk aan het werk: metselaars, timmerlieden, steenhouwers en dagloners die hielpen bij het bakken en aanvoeren van stenen. Voor de Hoek, waar velen tot dan vooral landbouwer waren, bracht de bouw van de kerk een ongekende bedrijvigheid en ook tijdelijke werkgelegenheid. Hoewel de werken door de moeizame aanvoer van materialen enige vertraging opliepen, stond aannemer Van Camp bekend als een vakman die ondanks tegenslag toch degelijk werk afleverde. Jan Baptist Van den Brande benoemd tot eerste pastoor van de Kalmthoutse Hoek volgde de werken mee op. *“Binnenkort volgt de eerste steenlegging”. Als alles volgens plan verloopt, zullen tegen de zomer van 1860 de toren en muren al zichtbaar zijn boven de velden. Voor het eerst zal de Hoek dan een kerkklok horen luiden in haar eigen wijk, een geluid dat voor de gemeenschap méér zal betekenen dan enkel de roep naar de mis.* (Bijdrage van Wim Kuyps, Affiche gekregen via [“Essen in Beeld”](#))

Heilig Hartfeesten op 2 augustus 1925

Openbare aanbesteding voor de kerk van Hoek van 24 februari 1859 in twee talen. Foto: Joris Mathysen.

Buurtkoffie in Dennendael

Op dinsdag 14 oktober om 14u is Bart Huybrechts, hoofdinspecteur en cybercrime specialist bij Politie Grens, te gast om er de aanwezigen te informeren hoe om te gaan met phishing. Regelmatig worden mensen benadert door criminelen die proberen persoonlijke en financiële gegevens te stelen. Heel interessant dus om te weten hoe men zich hiertegen kan wapenen. Zoals altijd gaat de voordracht door in het Ernest Albert Kunsthuis, Hortentiadreef.

Kalmthoutenaar Fons Fraeters in de kijker!

Ken je de website www.roetsinfo.eu? Beslist de moeite om daar eens naar te surfen. Ondertussen hebben zij ook "Heide vertelt" leren kennen. Zij stellen hun voor:

*Allicht kent u ons niet, maar sinds 2005 zetten we jaarlijks met een team vrijwilligers onze schouders onder de historische kalender De Roets. Een ideëel project dat bij het brede publiek en in een vlotte stijl interesse wil wekken voor de boeiende en inspirerende geschiedenis van de Lage Landen. Met elke week een origineel verhaal over bekende en minder bekende Vlaamse "beroemdheden". Voor onze editie 2026 hebben we omwille van zijn boeiend levensverhaal **Kalmthoutenaar Fons Fraeters** als één van de "52 markanten" verkozen. Het betrokken artikel vindt u in bijlage. Als dit volgens u aandacht verdient op uw website, in een eventuele nieuwsbrief of magazine, dan zouden we dit erg waarderen. Een bronvermelding en eventuele verwijzing naar onze website volstaan. Als u tips zou hebben over andere Vlaamse "markanten" (ze moeten weliswaar overleden zijn) die volgens u een plaatsje kunnen ambiëren in de Roets, geef ons gerust een seintje via contact@roetsinfo.eu. Bent u geïnteresseerd om de Roets 2026 aan te schaffen, dan kan dit makkelijk via de bestelmodule op onze website of De Standaard Boekhandel.*

Bevrijdingsfeesten in Heide op zondag 19 oktober 2025

Het is 81 jaar geleden dat er in Kalmthout een einde kwam aan de Tweede Wereldoorlog. Op zondag 19 oktober 2025 herdenken we de bevrijding van onze gemeente door de Canadese troepen aan het einde van de Tweede Wereldoorlog. Eerst rijden oude legervoertuigen doorheen Kalmthout tijdens de monumentenrit. Vervolgens is er de herdenking aan het Monument van de Erkentelijkheid voor het station van Heide. Dit is een respectvolle dankbetuiging aan de mensen die hun leven hebben gewaagd om ons te bevrijden en een einde maakten aan een lange periode van onvrijheid en angst. De ceremonie start om 15 uur, kort voordien komt de caravaan met legervoertuigen in Heide aan.

Fons Fraeters

Hij leerde zijn volk spreken

1936 - 2009

15 september 1964. Vlaanderen zit vol verwachting voor de buis. Een nieuw taalprogramma op de BRT. In Hier spreekt men Nederlands verwelkomen Joos Florquin, Annie Van Avermaet en Fons Fraeters de kijkers. Drie BV's nog voor iemand de afkorting kent. Het wordt een van de populairste en langstlopende programma's over taal in Vlaanderen.

Nog maar net de kleuterschool ontgroeid, weet Fons Fraeters het: taal is echt zijn ding. In de lagere school al staat hij op de planken met de boeren-jeugdvereniging. En met een oog voor talent weet ook de dorpspastoor dat die jongen veel in zijn mars heeft. 'Stuur hem maar naar het Klein Seminarie in Hoogstraten', adviseert hij de ouders van Fons.

Daar heeft Fons het geluk om een gedreven leraar Nederlands te ontmoeten. Een man die met prachtige stem Goethe en Shakespeare voordraagt. Die liefde voor taal leidt Fons als vanzelf naar Germaanse filologie in Leuven. Maar altijd met zijn neus in de boeken? Wanneer professor Aerts - de schrijver Albert Westerlinck - samen met Joos Florquin een toneelgroep opricht, is Fons er als de kippen bij om mee te spelen. Uren repeteren in een oude Citroëngarage. IJskoud in de winter, maar oh zo zalig! *De Gelaarsde kat* met Annie Van Avermaet als kat en Fons als koning. Ze spreken er nog van! Zijn studie duurt wel iets langer dan voorzien...

Daarna volgt het 'serieuze werk'. Eerst als geduldige en inspirerende leraar aan het college in 'Ter-vuren. Later als prof verbonden aan de KUL en als docent Nederlands voor anderstaligen. Enthousiast en gedreven geeft hij honderden jonge mensen zin om Nederlands te leren. Intussen zet hij ook zijn eerste stappen bij de BRT. Wil hij misschien samen met Annie Van Avermaet assisteren bij de presentatie van *Ten huize van?*

Studentensclub Heidebrand, Fons 2de links

Joos Florquin moet het hem geen twee keer vragen. Het wordt een boeiend programma waarin bekende en minder bekende Vlamingen in de spreekstoel zitten. 'Wie ik me het meest herinner, is Louis Paul Boor', vertelt Fons niet weinig trots. Het zal de enige keer zijn dat Boontje in een interview het binnenste van zichzelf toont.

En dan is het 15 september 1964: de start van het legendarische *Hier spreekt men Nederlands*. Acht jaar lang, vijf minuten, drie keer per week wordt het programma net voor het journaal uitgezonden. Het bekende trio leert Vlaanderen Algemeen Beschaafd Nederlands spreken. ABN. Vooral gallicismen moeten eraan geloven. 'Zeg niet solden maar koopjes'. Het programma wordt razend populair.

Meer dan tien jaar zit Fons ook in de commissie die omroepers en journalisten voor de BRT selecteert. Na zijn pensioen trekt hij met de toneelgroep *Fast Forward* door de Lage Landen en Indonesië met als missie via een theatervoorstelling anderstaligen Nederlands te leren.

In zijn jeugd was Fons misdienaar. Toen de pastoor zich tijdens een van de vieringen naar de gelovigen keerde en luid riep 'Orate, fratres', antwoordde Fons even luid 'Half acht, pater'. Verstoord en dromend had hij verstaan: 'Hoe laat is 't, Fraeters?' Een anekdote die al jaren meegaat...

In Achterbroek was er eens...

een garage die werd uitgebaat door Ivo Ribbens. Hier kon men terecht voor alle reparaties. Ivo had een zoon Marcel die vader opvolgde in de garage. In 1955 werd de garage grondig verbouwd, de grote vernieuwing was vooral aan de voorzijde te zien, een grote nieuwe toonzaal waarbij het achterste gedeelte zoals de werkplaats en de smeerpotten dezelfde bleven. Marcel werd officieel dealer van het automerk Ford en al snel groeide hij uit tot de topverkoper van de provincie Antwerpen. Ter gelegenheid van de vernieuwde opening vond er een grote receptie plaats

gevolgd door een bal waar het optreden werd verzorgd door de Music Stars. Marcel was gehuwd en had twee dochters, Simonne en Ingrid.

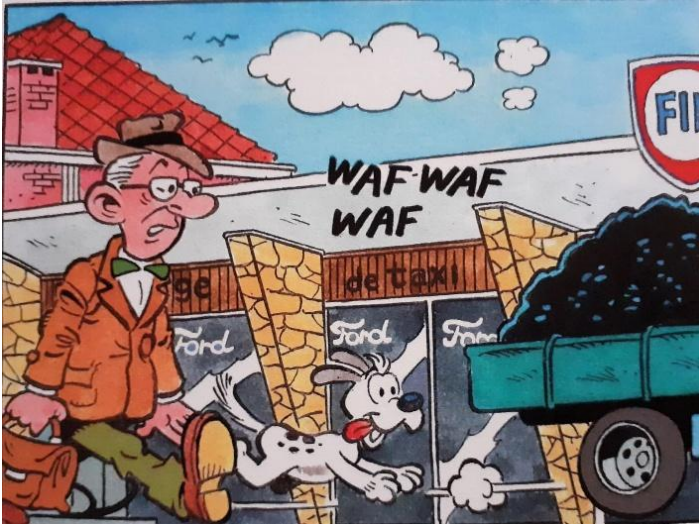

Hierboven een advertentie uit 1932 — Garage De Taxi —
De nieuwe Ford toonzaal

Ontvangst van genodigden
Feest in garage met toog...

Na de periode van Ford garage kwam deze in handen van Bert die tijdens een periode verdeler werd van het automerk Datsun. Daaropvolgend werd de garage omgebouwd tot een bouwshop, Segers. Vervolgens werd deze terug een garage waar zakenpartners Van Osmaal — Huybrechts, gespecialiseerd in herstellen en restauratie van Oldtimers (nu gevestigd Kwade Weide 7) hun herstelatelier hadden gevestigd. En dan werd het een garage en verdeelpunt van Engelse auto's, garage Danny Ruys. Hij was de specialist in het herstellen en onderhoud van Engelse automerken. Denk maar aan Austin — Bedford — Land Rover. In een uitgave van "Kalmthout in beeleken" werd deze garage ook als achtergrond gebruikt.

Weer een stukje geschiedenis dat intussen verdwenen is en plaats maakt voor appartementen.
(Paul Witters)

Oude en vergeten beroepen van vroeger

Vandaag: Ornamenteur (89)

Een **ornamenteur** was een ambachtsman die ornamenten aanbrengt bijvoorbeeld op lijstwerk van deuren, kasten en ramen. Ornamenten, zoals in het 17de-eeuwse, 'versierselen', zijn traditioneel onder meer toegepast aan pilaren, kroonlijsten, moerbalken, trappen, lambriserings, deuren enzovoort. Op architraven rond deuren bijvoorbeeld maakten men in de Renaissance weelderig versierlijstwerk met guirlandes, festoenen en bladslingerwerk. Niet alleen gebouwen werden voorzien van ornamenten maar ook schepen, schilderijlijsten, meubels, muziekinstrumenten en kunst- en gebruiksvoorwerpen werden rijkelijk versierd. De ornamenten werden door ornamentsnijders in zacht gesteente, hout, been en ivoor vervaardigd. Het vervaardigen van ornamenten heet orneren. De term ornamentsnijder is een typisch 19e-eeuwse benaming. Vaak werd nog een uitsplitsing gemaakt naar specialisatie zoals florale ornamenten of geometrische ornamenten.

Verenigd in Gilden

In de middeleeuwen was het de kistenmaker die de kisten voorzag van ornamenten en was het nog geen apart ambacht. Vanaf de Renaissance werd de term antieksnijder gebruikt. Het woord antiek verwijst hier naar het teruggaan naar de antieke stijlen van de Grieken en Romeinen. De meeste ornamentsnijders waren verenigd in gilden. Er bestonden vanaf de vroege Middeleeuwen tot het begin van de 19e eeuw in totaal bijna 2000 ambachtsgilden. De ornamentsnijders waren aangesloten bij het timmermansgilde. De patroonheilige van het timmermansgilde was Sint Jozef. De gilden waren goed georganiseerd en het vakmanschap stond op een kwalitatief hoog niveau. Leerlingen werden intensief opgeleid in het atelier van de leermeester. Door het opheffen van de gilden in 1790 verdween een effectieve manier van kennisoverdracht. De enorme kennis van de vroegere ornamentsnijders is vrijwel verdwenen en het ambacht wordt nog nauwelijks op het vroegere niveau uitgeoefend.

(bijdrage van Paul Witters)

BIN-café in het kader van brandveiligheid!

Jaarlijks organiseren de verenigde Kalmthoutse “buurtinformatienetwerken” een BIN-café. De meeste Kalmthoutse BINs zijn verenigd om gezamenlijk deze activiteit te organiseren. In 2025 hebben we gekozen voor het thema “brandveiligheid”. Op vrijdag 24 oktober om 19u wordt gestart met een informatieavond die vrij toegankelijk is voor iedereen. Kolonel Jan Van Roey, Kalmthoutenaar, en hoofd van de brandweer Zone Rand, opent de avond met een voordracht rond brandveiligheid. Zowat alles wat te maken heeft met het voorkomen van brand, en tips ingeval die zich voordoet, zullen aan bod komen. Als tweede spreker is er Barbara Van Speybroeck,

directeur communicatie bij Assuralia, het overkoepelde orgaan van verzekeringsmaatschappijen. Zij zal de aanwezigen informeren over het afsluiten van een brandverzekering; wat is belangrijk; waarvoor ben je best verzekerd; wat zijn de valkuilen, enz..

Op zaterdag 25 oktober is er doorlopend van 10u tot 16u het BIN-café. Naast de informatiestanden die er zijn van politie, brandweer, het BIN-kenniscentrum en andere, kan je ook samen met de BIN-verantwoordelijken in gesprek gaan bij een drankje dat gratis wordt aangeboden. Het evenement gaat door in het O-KA (vroegere Volkshuis). De politie markeert die dag ook de fietsen. Meer hierover volgende week in “Heide vertelt”.

Uit de oude doos.

Recent publiceerden wij een artikel over de Heidemolen. We kwamen in het bezit van een foto waar de toenmalige molen nog mooi te bewonderen is. Ook de schuur er recht tegenover komt in beeld, deze schuur heeft er nog vele jaren gestaan. Op de foto: kinderen van de school Diesterweg die een tekenoefening hielden in de Molenbaan.

Heide vertelt is een uitgave van
de VZW Heide vertelt.
Redactie: Heidestatiestraat 58/1
2920 Kalmthout
0477/22.24.81
www.heidevertelt.be

